

Malmö en plats att trivas på och värd att värna om.

En berättelse om en ö, dess historia, människor och förening.

Malmö är en ö av granit vid Åbyfjordens mynning, i västerhavet mellan Lysekil och Kungshamn. Ön är 3,5 km lång och 1,5 km bred, med en yta på 4,38 km².

Första gången man finner namnet nedtecknat är 1533 och då skrivet som "Malmö". 1572 noteras platsen som en tullplats, Malmö og Bekkevik (Tullboden) och 1594 beskriver biskop Jens Nielsen ön Malmö i en visitationsberättelse

Namnets ursprung är osäkert, men en sägen berättar om en kvinna från fastlandet som gifte sig på ön som tog med sig en järngryta(malm) dit, vilket tidigare inte funnits på ön. En mera trolig förklaring till namnet är ordet "mala", som kan härledas till "sand" för att ön är känd för sina unika sandstränder. 1938 fick ön slutgiltigt namnet Malmö.

Hur länge ön har varit bebodd vet väl ingen, men 1610 fanns det 7 strandsittare med en uppskattad folkmängd på 38 personer. I början på 1700-talet finns det 8-9 bebyggelsestecken på kartorna och i Askums församling noterades 22 hushåll på ön. På Smögen fanns då 14 st. och i Kungshamn 12.

Befolkningens storlek följde troligen först sillperioderna som beskrivs från 1500-talet därefter följde stenhuggarperioden från mitten av 1800-talet till mitten av 1900-talet, då sommarturismen tog över. År 1913 var befolkningen som störst nämligen 1688 st. varav 600 var anställda av stenindustrin. Fiskerieringen har funnits ända in i modern tid men dess storhetstid bröts vid de två omtalade stormarna, orkanen 1813, samt Ålesundstragedin 1868, då många båtar och fiskare försvann. Vid det senare tillfället är dokumenterat 5 förlista långabåtar och 52 fiskare varav 17 st. från Malmö. Befolkningen decimerades även av andra farsoter, som koleraepidemierna 1834 då 16 dog och 1866 då 24 öbor fick sätta livet till. Detta påminns vi om genom kolerakyrkogården på den nordöstra delen av ön.

Malmö tillhörde kronan fram till 1715, då ön såldes på auktion för 35 daler till ägaren på Vese gård på Stångenäset(där det äldsta fyndet av människor i nordens har hittats i form av en sko). Därefter tog Näverkärrs gård över 1775 fram till 1894, då AB Kullgrens Enka köpte hela ön för 85 000:-. Slutligen tog Sotenäs kommun över ägandet 1977 för 2 milj.

Vi skall dock minnas att ön var Dansk/Norsk tills en av våra krigiska kungar ändrade på det förhållandet vid freden i Roskilde 1658.

Stenindustrin som satt sina eviga spår på Malmö blev på 1800-talet en säkrare utkomst och 1844 började CA Kullgren tillsammans med vår berömda svenske uppfinnare och entreprenör Nils Eriksson att bryta sten för bygget av Göta kanal. Stenindustrins epok upphörde 20 december 1977.

Folk behövde ju mat och andra förnödenheter och därför bildades kooperativet Klippan 1899. Den tillser fortfarande, som landets äldst bevarade, våra lokala behov med den äran, trots att underlaget ökar från ca 250 åretruntboende personer till mer än 3000 under några få, men fina sommarveckor. Malmöns kyrka stod ursprungligen i Lysekil men när staden ville ha en pampigare kyrka i sten köpte församlingen träkyrkan som återbyggdes på ön 1907 där den nu står än i dag

Kvinnorna fick också möjlighet att tjäna pengar då stenbolaget startade en konserverfabrik, Sjömärket, 1947. Den fanns kvar till 1959 då konkurrensen blev för svår.

År 1935 hittade 19 st. badgäster till Malmö och redan 1939 hade antalet vuxit till ett 100-tal. Dessa utgjorde basen för ett flertal pensionat och ett speciellt uthyrningssystem med husägare som bodde i sin stenkällare och stadsbor som bodde i övervåningen!

I mitten av 50-talet byggdes de första 30 sommarstugorna på Hästskobacke. På 70-talet kom ca 110 hus på Myren, med en aktiv förening, och därmed allmän uppsving av sommaraktiviteterna. Skolan blev kursgård 1967 med fler arbetstillfällen för öns kvinnor.

Nu finns det mest sommarboende i de gamla fina husen i byn och på Draget.

Kommunikationerna upprätthölls först med egna båtar men, mellan 1926 till 1953 kunde man resa till och från Malmön med passbåt som gick turer från Slävik på Härnåset och därifrån buss till Brodalensstation. Dessutom gick det ångbåtstrafik från Lysekil-Uddevalle-Göteborg fram till 50-talet med passagerarbåtar som Soten och den vackra ångaren Bohuslän. Den drivs numer av en intresseförening, några medlemmar är från Bohus-Malmön. 1953 började färjetrafiken från Tullboden, numer med en stor linfärja.

Med den växande turismen bildades en badgästförening 1961. Då fanns det redan en badortsförening och då många insåg att mycket var gemensamma intressen för föreningarna så slogs dessa samman 1970 till Föreningen Bohus-Malmön på initiativ av bland andra Karl-Erik Eriksson, en av öns söner. Föreningen utvecklade ett gott samarbete med kommunen om miljö, vägar, vatten och avloppsfrågor, badplatskötsel, simskola och flera andra fritidsaktiviteter och bevakade exploateringsförslag och projekt av intresse för ön.

Idag fortsätter föreningen arbeta med likartade allmänna intressen och har omkring 450 hushåll som medlemmar. Ambitionen är att vara till nytta för alla som bor, sommarvistas eller besöker ön tillfälligt och informera om utbudet som erbjuds. Detta sker bland annat via ett häfte och anslagstavla där samhällsservicen, näringsidkare och ideella organisationer kan synas. På ön finns idag ett pensionat, fyra restauranter och två matvaruaffärer samt flera kiosker och kaféer. På ön finns också en av Sveriges äldsta Folkets Hus föreningar med en fin sommarpark och lokaler möjligt att utnyttja.

För Föreningen Bohus-Malmön 2008-05-15

Per-Olof Lübeck